

Radonsugarna i Stjärnbräcken - Raderna 1,2 och 4

Bakgrund

För c:a 5 år sedan initierades installationen av avfuktare i våra husgrunder (ej Rad 3). Då fuktkvoterna under husen stigit med åren och några hus redan hade börjat få problem med fuktskador i golvbjälklaget på plan 1. Fukten vandrar upp genom betongfundamentet och det tar c:a 40 år innan det når bjälklagen.

I samband med detta gjordes radonmätningar både uppe i husen och nere i husgrunderna, och mycket höga värden kunde konstateras i husgrunderna, över 1000 Bq på sina ställen, vilket tyder på mycket markradon. Husen är byggda med blåbetong av det lågstrålande slaget, men bidrar ändå även de till Radon-gas inomhus, c: a 200 Bq bedöms kunna komma från blåbetongen om man inte ventilerar husen. Micke Falstad i 54:an ledde detta arbete då, och genomförde bland annat en heltäckande Radonmätning under 2007. På basis av dessa resultat beslöt man redan då att förbereda för installation av Radonsugar i framtiden, dels genom att lägga ett avluftande grus/makadam-lager på marken, och dels genom att lägga dit sugslangar (50-60mm rör) under plasten som lades dit för att stoppa markfukten. Avfuktningssystemet installerades sedan och togs i drift med goda resultat (idag har vi i princip torrt under husen).

Installationen

För c:a 2-3 år sen fattade vi sen flera stämme-beslut om att initiera den förberedda installationen av Radonsugarna. Det tog lång tid både för Micke och entreprenören, UAMS AB, att komma i gång med detta, varför jag klev in för att avlasta Micke och få i gång installationen. Installationen kom i gång och under 2020 kunde den färdigställas och slutbesiktigas. Initialt ställdes alla Radonsugar in på c:a 50% av maximal effekt för att minska ljudet från sugarna och utblåsen, och därefter genomförde vi en ny, uppföljande Radonmätning (med sugarna på 50%) från December 2020 till och med mars 2021, vilket gav en viss sänkning av Bq-värdena för de flesta husen, men även en viss höjning för några som haft de lägsta värdena tidigare. En teori kan ju vara att inplastningen jämnar ut skillnaden mellan olika enskilda fastigheter så att mätresultaten blir mera lika än tidigare?

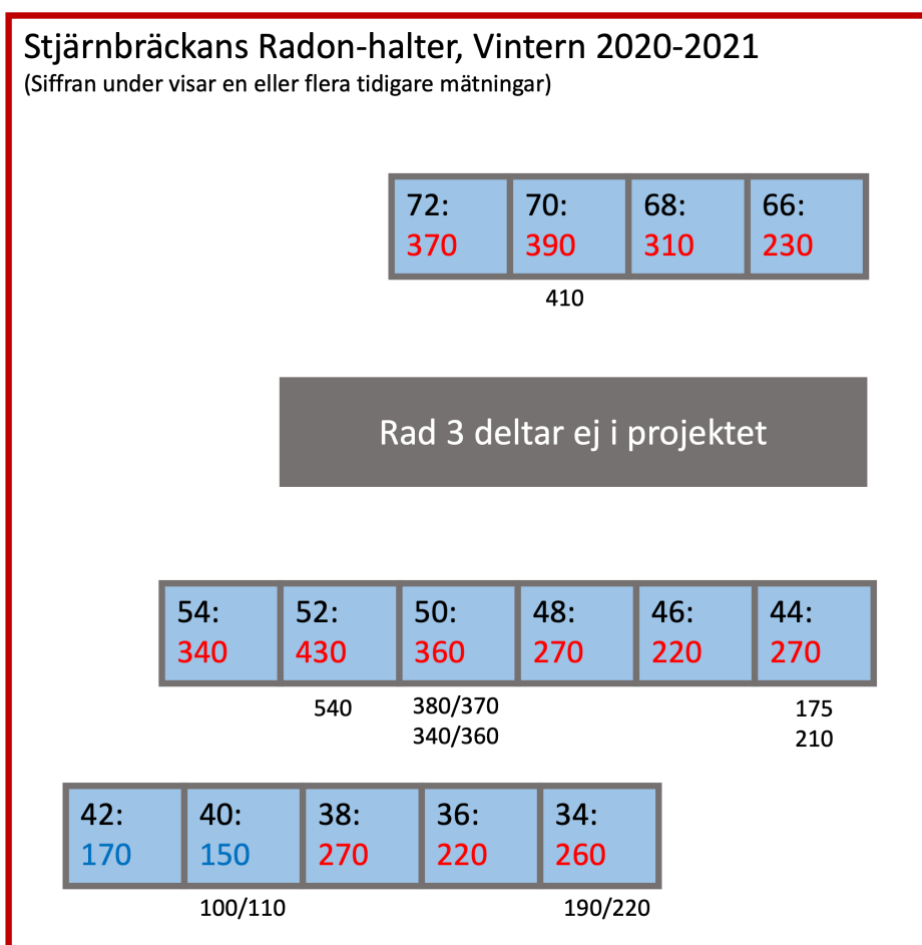
Sedan dess har vi sen ombett alla rader att skruva upp sina Radonsugar till det Max-värde inte ger störande ljud inomhus (Rad 2 har genomfört det, men Jag vet inte om Raderna 1 resp 4 har gjort det?) så sug-effekten idag är sannolikt 25% högre än under mätningen, och borde därmed ge lite lägre värden än vid mätningen 20-21. Vore bra om vi genomförde ytterligare en omgång mätningar, eller bara en per rad, för att stämma av detta.

Jag själv, Hus 52, hade högst värden av alla varför UAMS erbjöd sig att göra en ytterligare Radonutredning med tillhörande Radonmätning (realtid) hos mig, vilket ledde till att Jag fortfarande har 430 Bq inomhus, men att det inte kommer upp genom golvet (under diskbänken var värdet under 200Bq). Jag har ingen speciell ventilation installerad förutom ett vädringsfönster i sovrummet på plan 2, så det skulle kunna vara en av orsakerna?

Så här säger nu UAMS, Kimmo Tynkynnen, om läget:

-” Ni har 2 radonkällor i fastigheterna, Markradon samt Blåbetong. Markradonhalten sänks via åtgärder i grunden. Med radonsugar. Här är det viktigt att man har ordnat med skadedjuren som gnager hål i plasten. Blåbetongen sänks via förbättrad allmän ventilation. Om man fördubblar ventilationen, så halverar man radonet från byggnadsmaterialet. Om man har bristfälligt insläpp av uteluft (ventiler på väggar), så finns det även risk att man skapar ett undertryck i bostaden. Vilket i sin tur även kan suga upp markradon till bostaden”

Mätningen november 2020 till mars 2021

Råttorna

Ett stort kvarstående problem som kan variera över tiden och variera mellan de olika raderna är råttorna!

Vi har alltid haft problem med råttor under husen, de kommer sannolikt in via det kommunala kloaksystemet ute i gatan (Neptunistigen) – så nya fylls på hela tiden. Den ursprungliga populationen kan ha kommit från Hässelbyverkets sopanläggning när den stängdes, då migrerade säkert hundratusentals råttor ut i området för att hitta mat/bo/överleva på andra ställen?

Det stora problemet med råttorna, förutom ev. otrevliga odörer och störande ljud (rassel i bjälklagen tex) är att de gnager upp stora hål i plasten – vilket leder till minskad effekt både för avfuktningen och Radonsugarna.

Radonsugarna skall ju skapa ett undertryck under plasten, som fördelas under husen via det grova gruslagret, och som sen leder bort radongaserna via "sugrören" till utblåsen och sen ut i luften utanför. Radongasen är extrem flyktig, så väl utanför husgrunden "försvinner" den snabbt i uteluften.

Rekommenderade Actions

Alla mätvärden över 200Bq implicerar markradon enligt UAMS experter. Där är det Radonsugarna som skall ta ner nivåerna till under 200 Bq i bästa fall.

Alla mätvärden under 200 Bq implicerar blåbetong-strålning, som bekämpas genom förbättrad ventilation, oftast genom att öka friskluftsintaget på nedervåningen.

I alla hus där man monterat någon form av mekanisk ventilation är Radonvärdena betydligt lägre, alltid under 200Bq och ända ner till <100Bq. Thorsell (34) har fläktar installerade i de två utblåsen på taket, Spångberg (40) och Blomquist (42) har också ventilation, och de lägsta värdena av alla (<200Bq).

Jag föreslår därför följande actions framöver;

- 1) Se till att varje rad har en ansvarig person för Radonsugarna (ev samma som för avfuktarna?) som kan säkerställa att sugarna står på maxeffekt (ej störande).
- 2) Se till att varje rad reparerar alla plast-skador orsakade av råttorna
- 3) Se till att varje rad, eller vi alla tillsammans, angriper råttproblemet på en nivå över den nuvarande giftutsättningen som gör genom Anticimex och som inte verkar räcka till helt.
- 4) Utse en person i styrelsen som kan ta över Radonsugs-frågan efter mig, och genom att ta rygg på mig under en period kan sätta sig in i systemet och skapa en bra arbetsrelation till UAMS/Kimmo Tynkkynnen.
- 5) Initiera ett nytt projekt för att, om möjligt, eliminera råttproblemet en gång för alla (Pelle har nog bäst koll på detta i dagsläget=?)